

Απόστολοι Πρίσκιλλα και Ακύλας – Το ζεύγος-πυρήνας της παύλειας ιεραποστολής

13 Φεβρουαρίου, 2026

ΠΡΙΣΚΙΛΛΑ ΚΑΙ ΑΚΥΛΑΣ

Σωτήριος Δεσπότης

Ήταν ωραία αφορμή η «καθιέρωση» της κοσμικής εορτής του «αγίου Βαλεντίνου» τον μήνα Φεβρουάριο ([februare](#) = καθαρίζω, εξαγνίζω), ώστε στον χριστιανικό κόσμο να εκτιμήσουμε το ζευγάρι των αγίων Πρίσκιλλας ή Πρίσκας και Ακύλα (που τιμάται στις 13 Φεβρουαρίου). Και αυτό σε μια εποχή που η αγιοποίηση ζευγαριών και στην Εκκλησία έχει εκλείψει. Το συγκεκριμένο ζεύγος είναι πολύ ιδιαίτερο, καθώς παρουσιάζει χαρακτηριστικά πολύ ενδιαφέροντα. Διαφωτιστική για το θέμα μας είναι η μονογραφία του πατρός Μ. Κόνια (Κ.), *Ο Ακύλας και η Πρίσκιλλα: Συνεργάτες του Αποστόλου Παύλου*. Θεσσαλονίκη: Χριστιανική Ελπίς 2006.

Το όνομα **Ακύλας**, μεταγραφή τού λατινικού *Aquila* = «αετός ή μελαναετός», πτηνό με υψηλό συμβολισμό στο *Imperium*, είναι επώνυμο (*cognomen*) ρωμαϊκών οικογενειών. Στη Ρώμη υπάρχει Κοιμητήριο τής οικογένειας των Ακιλίων (*Gens Acilia*), όπου, έξω από την *Posta Salaria*, απαντά και [κατακόμβη](#) με το όνομα τής Πρίσκιλλας! Ο δικαστής Ακύλας *gens Pontia* συμμετείχε στη συνωμοσία εναντίον τού Καίσαρα. Ο τιμώμενος «Ποντικός», που είχε μεταναστεύσει από την Ασία και ήταν χειρώνακτας, πιθανόν είναι απελεύθερος, που έλαβε το όνομα του «λυτρωτή» του (= που «κατέβαλε» το τίμημα της απαλλαγής από τη σκλαβιά). Εν προκειμένω ως «Πόντος» εννοείται είτε η ομώνυμη ρωμαϊκή επαρχία είτε η χερσόνησος τού Πόντου με έντονο ιουδαϊκό στοιχείο (Πρ 2,9. 18,2). Γνωστή είναι και η «κατά λέξη» μετάφραση της Παλαιάς Διαθήκης από τον Έλληνα Ακύλα από τη

Σινώπη του Πόντου που μεταστράφηκε στον Ιουδαϊσμό επί Αδριανού (130 μ.Χ.).

Το όνομα **Πρίσκα**, από το λατινικό επίθετο **priscus, a, um** = «αρχαίος, παλαιός, προγενέστερος» στον μοντέρνο κόσμο θα ήταν «ύβρις» για μια γυναίκα. Στον ρωμαϊκό Κόσμο, όμως, συνδεόταν με το γεγονός ότι «η σκούφια» του έχει «αρχαίες ρίζες» = αξιοσέβαστος. Γι' αυτό απαντά συχνά σε αρχαίες ρωμαϊκές οικογένειες. Το **Πρίσκιλλα είναι υποκοριστικό τού Πρίσκα**, όπως το Livia (Λιβία) – Livilla (Λιβίλλα). Η συγκεκριμένη μάλλον ήταν απελεύθερη της ομώνυμης Οικογένειας, καθώς δεν συνηθιζόταν αριστοκράτισσες να παντρεύονται Εβραίους «μετανάστες» και να εργάζονται ως σκηνοποιοί, ένα «βάρβαρο» και «αγοραίο» επάγγελμα και για τους ίδιους τους Εβραίους. «Ο Ακύλας ήταν ευκατάστατος 'Ιουδαίος σκηνοποιός στη Ρώμη, νυμφεύθηκε τη Ρωμαία Πρίσκα, που είχε γίνει προσήλυτη Ιουδαία και κατόρθωσε να αγοράσει τή ρωμαϊκή ιδιότητα» (Κ.).



Το τιμώμενο ζευγάρι απαντά πάντα (και τις 6 φορές) «μαζί» – ενωμένο, αν και η ορθόδοξη Εκκλησία τιμά ξεχωριστά τον Ακύλα 14 Ιουλίου αλλά και στη Σύναξη των 70 Αποστόλων στις 4 Γενάρη. Μάλιστα στις 3 από τις 6 φορές στην Κ.Δ. παραδόξως προηγείται το όνομα της συζύγου.

Με το υποκοριστικό της συζύγου δημιουργείται μία πολύ εύηχη παρήχηση με το ΛΑ (Ακύ+λα-Πρίσκι+λλα), η οποία δημιουργεί μια αίσθηση **μουσικότητας, λαμπρότητας, ρευστότητας και γλυκύτητας**, κάτι που αξιοποίησε αργότερα ο εθνικός ποιητής (που η «μητρική» του γλώσσα ήταν τα ιταλικά!) Διονύσιος Σολωμός, «μεγάλος μάστορας» της παρήχησης του «λ».

1. Καταρχάς προκαλεί εντύπωση η **έντονη κινητικότητα του ζεύγους**. Πιθανότατα οφείλεται στους εξής λόγους: (α) στην έλλειψη τέκνων, (β) στο επάγγελμα του ανδρός συζύγου το οποίο βοηθά στις μετακινήσεις (καθώς απαιτεί βελόνες ενώ «πρώτη ύλη» – δέρμα) βρίσκει σε όλες τις αγορές, κάτι το οποίο αξιοποίησε και ο Πάυλος (γ) Επειδή η σκηνή ήταν απαραίτητο αξεσουάρ στον αρχαίο κόσμο, σύχναζαν στο εργαστήρι του Ακύλα άνθρωποι από όλον τον κόσμο, που έφθαναν στα αστικά κέντρα, είτε στην Ρώμη, είτε στην Κόρινθο (όπου συμμετείχαν στα Ίσθμια) είτε στην Έφεσο (και την δημοφιλή λατρεία της Αρτέμιδος). Έτσι δημιούργησαν ένα «δίκτυο»: αρχικά, όπως θα διαπιστώσουμε εξορίστηκαν από την Ρώμη και μετά ακολούθησαν τον Πάυλο, ο οποίος τους χρησιμοποίησε ως «οπισθοφυλακή» του. Αναλυτικά τους συναντάμε στα εξής αστικά κέντρα:



Α. ΚΟΡΙΝΘΟΣ (Πράξεις 18): Ἐπειτα ἀπ’ αὐτά ο Παῦλος ἀναχώρησε ἀπὸ τὴν Αθήνα καὶ ἦρθε στὴν Κόρινθο. **Εκεῖ βρῆκε ἕναν Ἰουδαῖο ἀπὸ τὸν Πόντο, ποὺ τὸν ἔλεγαν Ἀκύλα.** Αὐτὸς εἶχε ἔρθει πρόσφατα ἀπὸ τὴν Ἰταλία **μαζὶ με τὴ γυναῖκα τοῦ τὴν Πρίσκιλλα, γιατί ο Κλαῦδιος εἶχε διατάξει νὰ φύγουν ὅλοι οἱ Ἰουδαῖοι ἀπὸ τὴ Ρώμη** [\[1\]](#). Ο Παῦλος ἦρθε σ’ αὐτούς, κι ἐπειδὴ εἶχαν τὴν ἴδια τέχνη, ἔμεινε μαζὶ τοὺς καὶ ἐργαζόταν. **Ἡ τέχνη τοὺς ἦταν νὰ φτιάχνουν σκηνές.** [...] Ο Παῦλος, ἀφού ἔμεινε ἀρκετές μέρες στὴν Κόρινθο, ἀποχαιρέτησε τοὺς ἀδερφούς καὶ ξεκίνησε νὰ πάει με πλοῖο στὴ Συρία. **Μαζὶ τοῦ ἀναχώρησαν ἡ Πρίσκιλλα καὶ ὁ Ἀκύλας.**

Προηγουμένως στὶς Κεγχρεές κούρεψε τὸ κεφάλι τοῦ, γιατί εἶχε κάνει τάξιμο. Ὅταν ἔφτασε στὴν Ἐφεσο, **ἄφησε τὸν Ἀκύλα καὶ τὴν Πρίσκιλλα ἐκεῖ,** κι αὐτὸς πήγε στὴ Συναγωγὴ καὶ μιλοῦσε με τοὺς Ἰουδαίους. Αὐτοὶ τὸν παρακάλεσαν νὰ μείνει κοντά τοὺς περισσότερο χρόνο, ἐκεῖνος ὅμως δε θέλησε· τοὺς ἀποχαιρέτησε καὶ τοὺς εἶπε: «Πρέπει ὅπωςδήποτε τὴ γιορτὴ ποὺ ἐρχεται νὰ τὴν κάνω στὰ Ἱεροσόλυμα. Ἀν θέλει ὁ Θεός, θὰ ξαναγυρίσω πάλι σ’ ἐσάς». Καὶ ἔφυγε με πλοῖο ἀπὸ τὴν Ἐφεσο.[...] Στὸ μεταξύ ἔφτασε στὴν Ἐφεσο ἕνας Ἰουδαῖος, ποὺ λεγόταν **Ἀπολλῶς.** Αὐτὸς καταγόταν ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρεια· ἦταν **προικισμένος ρήτορας καὶ ἤξερε καλὰ τὴ Γραφή.** Εἶχε κατηχηθεῖ στὴν ὁδὸ τοῦ Κυρίου καὶ με μεγάλο ζήλο κήρυττε, καὶ δίδασκε με ἀκρίβεια γιὰ τὸν Ἰησοῦ, ἀν καὶ

γνώριζε μόνο το βάπτισμα του Ιωάννη. Άρχισε, λοιπόν, να μιλάει με παρρησία στη Συναγωγή. Όταν τον άκουσαν **η Πρίσκιλλα και ο Ακύλας**, τον πήραν κοντά τους και του εξέθεσαν την **Οδό του Θεού** με πιο μεγάλη ακρίβεια. Όταν κατόπιν αυτός ήθελε να περάσει στην Αχαΐα, οι αδερφοί έγραψαν στους πιστούς και τους συνιστούσαν να τον δεχτούν με εμπιστοσύνη. (Οι μεταφράσεις είναι της Βιβλικής Εταιρείας.).

Β. ΕΦΕΣΟΣ (Α΄ Κορινθίους 16): Σας στέλνουν χαιρετισμούς οι εκκλησίες της Ασίας. Πολλούς χριστιανικούς χαιρετισμούς σας στέλνουν **ο Ακύλας και η Πρίσκιλλα** και όλη η Εκκλησία που συναθροίζεται σπίτι τους. Σας στέλνουν χαιρετισμούς όλοι οι αδερφοί. Χαιρετήστε ο ένας τον άλλο με αδερφικό φίλημα. Ο χαιρετισμός αυτός γράφεται από μένα τον Παύλο με το ίδιο μου το χέρι. ²²Όποιος δεν αγαπάει τον Κύριο Ιησού Χριστό **ας είναι χωρισμένος από το σώμα της Εκκλησίας**. Μαράν αθά –ο Κύριος έρχεται!

Γ. ΡΩΜΗ (Προς Ρωμαίους 16). Χαιρετισμούς **στην Πρίσκιλλα και στον Ακύλα**, τους **συνεργάτες μου** στο έργο του Ιησού Χριστού. **Διακινδύνεψαν τη ζωή τους για χάρη μου και τους ευχαριστώ (Σωτηρόπουλος: Αὐτοὶ γιὰ μένα ἔβαλαν τὸν τράχηλό τους κάτω ἀπὸ τὸ μαχαίρι)**, όχι μόνο εγώ, αλλά κι όλες οι Εκκλησίες του **μη ιουδαϊκού κόσμου**. Να δώσετε χαιρετισμούς και στην Εκκλησία που συναθροίζεται στο σπίτι τους. Δώστε επίσης χαιρετίσματα στον αγαπητό μου Επαίνετο, τον πρώτο που έγινε χριστιανός στην επαρχία της Αχαΐας.

Δ. ΕΦΕΣΟΣ (Β΄ Τιμόθεον 4) Χαιρέτησέ μου **την Πρίσκα και τον Ακύλα**, και την οικογένεια του Ονησιφόρου. Ο Έραστος έμεινε στην Κόρινθο, και τον Τρόφιμο τον άφησα άρρωστο στη Μίλητο. Φρόντισε να έρθεις πριν από το χειμώνα^[2].

2. Εντυπωσιάζει το γεγονός ότι στα 3 από τα 6 χωρία μνημονεύεται πρώτη η γυναίκα. Σημειωτέον ότι ο **Ι. Χρυσόστομος**, ο οποίος στο Υπόμνημα στην Α΄ Τιμόθεον 2 και την παραίνεση του αποστόλου των Εθνών για «σιωπή» των γυναικών, είναι λάβρος εναντίον τους, θεωρεί ότι **μόνον (!)** η Πρίσκιλλα κατήχησε τον

εγκρατή των Γραφών και ζηλωτή Απολλώ(νιο). Συνειδητοποιεί κάποιος πόσο θαυμαστή ήταν η κατάρτιση και η πειθώ τής Πρίσκας, ενώ ο «νομάς» Ακύλας προφανώς ήταν περισσότερο πρακτικός «τεχνίτης». Κι όμως δεν έχει κανένα πρόβλημα να προηγείται στην επιστολή (που διαβαζόταν και από άλλες Εκκλησίες) η γυναίκα του.



3. Το ποιο ακριβώς επάγγελμα του ζευγαριού και του Παύλου δεν είναι και τόσο «αυτονόητο» («σκηνοποιός» = κατασκευαστής σκηνών;): «η λέξη σκηνοποιός στην ελληνική γραμματεία έχει μάλλον **σχέση με το θέατρο**. Οι εκφράσεις σκηνοποιεία («κατασκευή σκηνής»), σκηνάς ποιεῖν ή σκηνοποιεῖν («κατασκευάζω σκηνές»), δεν υποδηλώνουν ακριβώς την παραγωγή υλικού σκηνών ή την κατασκευή σκηνών, αλλά **το στήσιμο σκηνών ή την ανέγερση καλυβών**. Ακόμη και η Βουλγάτα προφανώς δεν μπόρεσε να φανταστεί τίποτα συγκεκριμένο πίσω από έναν σκηνοποιό, διότι στο Πράξεις 18,3 αποδίδει το σκηνοποιοὶ τῇ τέχνῃ μέσω του ελληνολατινικού νεολογισμού *scenofactoriae artis*, ο οποίος δεν μαρτυρείται πουθενά αλλού» (Βόλτερ). Ο Χρυσόστομος και Θεοδώρητος μεταφράζουν το «σκηνοποιός» ως **σκυτοτόμος ή**

σκηνορράφος = κατασκευαστής δερμάτινων ειδών και υποδηματοποιός και η Πεσιτώ με όρο που αντιστοιχεί στο *lorarius* = κατασκευαστής ιπποσκευών, σελλοποιός.



Σε κάθε περίπτωση η σκηνή ήταν, όπως ήδη σημειώθηκε, απαραίτητο αξεσουάρ καθώς στο ρωμαϊκό κόσμο συνηθιζόταν η πεζοπορία ενώ ούτε τα πλοία διέθεταν καμπίνες. Υπήρχε ποικιλία στους τύπους των σκηνών, «οι οποίες στερεώνονταν με σχοινιά σε ξύλινους πασσάλους ή καρφιά» (Κ). Κατασκευάζονταν είτε από **ύφασμα** < σκληρό τρίχωμα κατσίκας (χρώματος σκούρου καστανού) = «*cilicium*», χρήσιμου και για την κατασκευή παπουτσιών, σκεπασμάτων, επανωφοριών, όπως οι κάπες των κτηνοτρόφων μέχρι και τις μέρες μας. Άρα ο Παύλος, καταγόμενος από το κατεξοχήν κέντρο παραγωγής (την Ταρσό της Κιλικίας), ως “ταρσικάριος” ασκούσε την “γερδιακή τέχνη”: ήταν ή «υφαντής χαλιών ή κατασκευαστής υφασμάτων σκηνών» ή/και μαζί με τον Ακύλα και την Πρίσκα επεξεργαστές δέρματος – σαγματοποιοί που κατασκεύαζαν δηλ. σκηνές από κατεργασμένο δέρμα, αλλά και επιδιόρθωναν οτιδήποτε δερμάτινο. Ας μην λησμονούμε ότι και ο «άγιος των αυτοκρατορικών χρόνων» Σωκράτης σύχναζε και «δίδασκε» με την ανυπέρβλητη μεγαλοφυΐα του όχι σε κάποια στοά ή κήπο αλλά στο εργαστήρι ενός Σίμωνα τσαγκάρη στην αγορά!



Προφανώς ένεκα και της ποιότητας της δουλειάς τους και της ευγένειας, είχαν οικονομική ευχέρεια και σημαντική περιουσία για τούς επιπλέον λόγους: «**πρώτον**, την εποχή εκείνη ήταν ή σκηνή απαραίτητο εφόδιο για τούς οδοιπόρους, μ' αποτέλεσμα ή σκηνοποιία να βιομηχανοποιηθεί· **δεύτερον**, οι συχνές μετακινήσεις δηλώνουν ότι είχαν περιουσία, ή οποία τούς επέτρεπε να ταξιδεύουν και να διαθέτουν τα απαραίτητα μέσα, με τα όποια βοήθησαν τον Παύλο· και **τρίτον**, συνηγορεί, ότι ήταν πλούσιοι, το γεγονός ότι το σπίτι τους αποτελούσε τόπο συναντήσεων, «κατ' οίκον εκκλησία», τόσο στην Έφεσο, ότι και στη Ρώμη, παρ' όλο πού ό διωγμός από τη Ρώμη θα τούς περιόρισε τούς οικονομικούς πόρους» (Κ). Σε κάθε περίπτωση το ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ, που άνοιγαν στους δρόμους προς το Φόρουμ – την Αγορά (των μεγάλων πόλεων που επέλεγαν), το μετέτρεπαν σε «αμφιθέατρο θεολογίας», όπου ο Παύλος αλλά και το ζευγάρι και ιδίως η Πρίσκα «δίδασκαν» τον Εσταυρωμένο και Αναστημένο μέσω όχι μόνον των λόγων αλλά και του βλέμματος και του «σώματος» και της δοτικότητας – ταπεινότητας, που ήταν άγνωστο ιδεώδες στον αρχαίο Κόσμο.

[1] «Ρητά αναφέρει ο Ρωμαίος ιστορικός τού 2ου μ.Χ. αιώνας

Σουητώνιος, στη βιογραφία τού αυτοκράτορα Κλαυδίου τα εξής: «*ludaeosimpulsoreChrestoassiduetumultuantisRomaexpulit*», δηλαδή «έδιωξε από τη Ρώμη τούς 'Ιουδαίους πού με την παρακίνηση του Χρήστου δημιουργούσαν συνεχώς ταραχές». Αν ο Χρήστος πού αναφέρεται είναι κάποιος 'Ιουδαίος επαναστάτης, πού πρόβαλε τον εαυτό του ως ελευθερωτή τού ιουδαϊκού λαού, έχουμε μία τοπική στάση 'Ιουδαίου στη Ρώμη, από εκείνες πού μαρτυρούνται αρκετές και προκαλούσαν δίωξη από τούς αυτοκράτορες. Αν όμως εννοείται ο Χριστός, όπως θεωρούν οι περισσότεροι ερμηνευτές, βρισκόμαστε μπροστά σ' ένα ερώτημα: η δίωξη αφορούσε μόνον στους Ιουδαίους ή συμπεριλάμβανε και τούς Χριστιανούς; [...] Ο Τάκιτος, επίσης, δεν μνημονεύει δίωξη των 'Ιουδαίων αυτά τα χρόνια, μνημονεύει όμως ένα διάταγμα τού 52 μ.Χ. σύμφωνα με το οποίο εξορίζονταν από την 'Ιταλία οι «μαθηματικοί». Αν ως «μαθηματικοί» εννοούνται οι μάγοι τής Ανατολής, οι Χαλδαίοι που ασχολούνταν με υπολογισμούς επί τη βάσει αστρικών φαινομένων, πιθανόν σύμφωνα μ' ορισμένους ερμηνευτές, να ταυτίζονται αυτοί με τούς 'Ιουδαίους, οι οποίοι έτσι συνυπονούνται στο διάταγμα εξορίας. [...] Διαφορετική εμφανίζεται ή μαρτυρία τού Δίωνα Κασσίου για το διάταγμα: «Τούς τε 'Ιουδαίους πλεονάσαντας αύθις, ώστε χαλεπώς αν άνευ ταραχής υπό τού όχλου σφών τής πόλεως ειρχθήναι, ουκ εξήλασε μεν, τω δε πατρίω βίω χρωμένους έκέλευσε μή συναθροίζεσθαι». Σύμφωνα μ' αυτόν τον ιστορικό, ό αυτοκράτορας δεν εξόρισε τούς 'Ιουδαίους, αν και θα είχε την πρόθεση, όπως φαίνεται από τη διαπίστωση τής φράσεως, αλλά τούς απαγόρευσε να συγκεντρώνονται κατά τα πατροπαράδοτα έθιμά τους, να κάνουν δηλαδή, θρησκευτικές συναθροίσεις. Ίσως εξαιτίας τού πλήθους των 'Ιουδαίων, σημειώνει ο Blass, ήταν δύσκολο να εκδιωχθούν, αλλά απαγόρευσε μόνο τις συναθροίσεις τους, επειδή είχε επιχειρήσει μάταια να τούς διώξει. Και επιπλέον επί τής ηγεμονίας τού Νέρωνα υπήρχαν πολλοί Ιουδαίοι στη Ρώμη» (Κ.).

[\[2\]](#) Εν προκειμένω εντυπωσιάζει το γεγονός ότι ο Παύλος δεν μνημονεύει την κατ' οίκον Εκκλησία τους, την οποία διαθέτει ο Ονησιφόρος. Μνημονεύει πρώτη την σύζυγο και μάλιστα χωρίς το υποκοριστικό της και αυτό σε μια τριλογία Επιστολών, όπου

επιχειρεί να πείσει τις γυναίκες τής Εφέσου να «ησυχάζουν», να μην αυθεντούν του ανδρός του αλλά να «υποτάσσονται» σε όλα. Επιπλέον δεν καλεί το ζεύγος να έλθει κοντά του στη Ρώμη, όπως με ενάργεια ζητά από τον Τιμόθεο. Πιθανότατα μετά από 15 χρόνια συνεχούς συνεργασίας, το ζεύγος βρίσκεται σε πρεσβυτική ηλικία.

